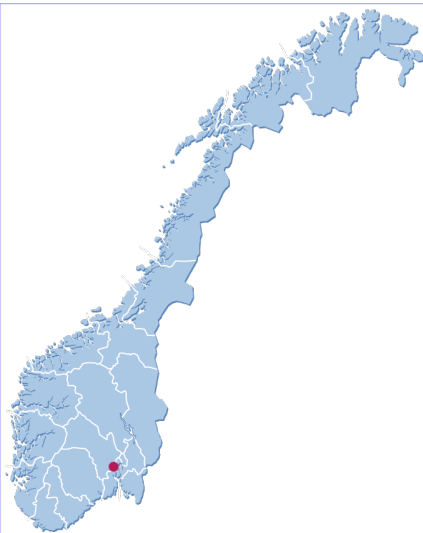
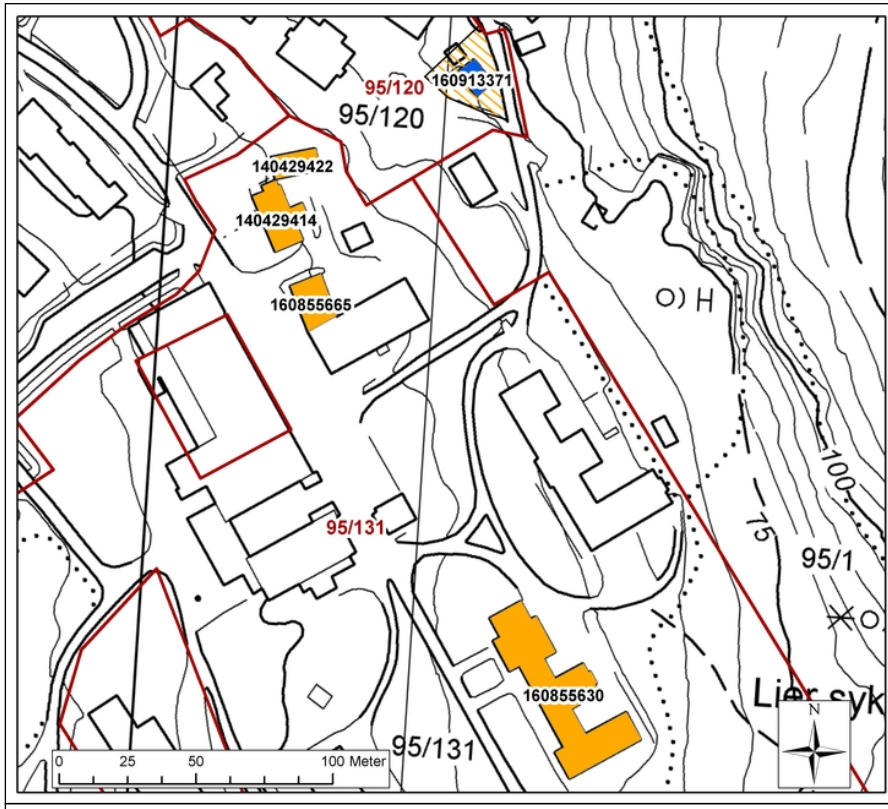

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Buskerud
 Kommune: 626/Lier
 Opprinnelig funksjon:
 Nåværende funksjon:
 Foreslått vernekategori: Verneklasse 1, fredning
 Totalt antall bygg: 18

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9900673	Bygg C	1926	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	160855630	95/131
9900682	Foss gård barnehage	1808	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	140429414	95/131
9903012	Foss gård, uthus	1835 - 1896	Verneklasse 2, bevaring	Eksteriør	140429422	95/131
9903013	Kapell	1926	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	160913371	95/120

Vern kompleks

Formål:	Formålet er å bevare utvalgte bygninger ved Lier sykehus som eksempel på psykiatrisk sykehus fra perioden, med kapellet som særlig verdifullt enkeltobjekt. Vernet skal sikre bygningenes opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes.
Begrunnelse:	Sykehuset er et representativt eksempel på psykiatrisk sykehus i første del av 20. århundre. Lier sykehus er det siste psykiatriske fylkespsykehuset som ble etablert og har spilt en viktig rolle innen psykiatrien på sentrale deler av Østlandet. Kapellet med patologisk laboratorium og obduksjonsrom er ett av to bevarte med opprinnelig interiør på psykiatriske sykehus og har derfor høy sjeldenhetsverdi. Bygg C er et godt bevart og representativt eksempel på pasientavdelingene slikde ble oppført på Lier.
Omfang:	Vernet omfatter bygg C, Kapell med uteområde, Barnehage Foss gård (tidligere våningshus), uthus Foss gård (tidl. drengestue / uthus).

Beskrivelse kulturmiljø

Lier sykehus er lokalisert på eiendommen til tidligere Foss gård. Foss gård omtales første gang i tiendskattmantallet i 1578. I åsen bak gårdstunet er påvist spor av en bygdeborg. Gården ble drevet sammen med nabogårdene Auvi og Skafstad, men er eget bruk tidlig på 1700-tallet hvor den ble kjøpt av en kjøpmann på Begernes. De neste 100 år skiftet Foss eiere enn rekke ganger, og var både lensmanns- og sorenskrivergård før den ble kjøpt av Ole Olsen Moen, far til siste private eier. Gården ble solgt i 1921 til Buskerud og Vestfold fylker som sammen bygget psykiatrisk sykehus, asyl. Det var det siste av en lang rekke tilsvarende fylkes- eller amtsasyl i Sør-Norge bygget i løpet av en 20-årsperiode, med Blakstad i Asker som det første i 1903. Før utbyggingen av psykiatriske sykehus ble mange sinnslidende satt bort i privatforpleining etter avtale med fattigstyrene. Lierbygda var ett av flere distrikter med særlig mange privat forpleide. I 1912 var det registrert 426 pasienter fra store deler av landet i privatpleie. Kort før Lier sykehus var tallet mer enn 600 fra 14 fylker og 21 byer. Sykehuset ble planlagt for 552 sengepasienter fordelt på 6 avdelinger, tre for menn og tre for kvinner. I tillegg ble det planlagt administrasjonsbygg, forsamlingsbygg, kjøkken, vaskeri, kjelehus, kulverter, direktørbolig, personalboliger m.v. Kostnadsoverskridelser og økonomisk lavkonjunktur medførte hardhendt slanking av prosjektet, med reduserte pasientbygg og uten forsamlingslokale, kulverter, adminbygg, kjelehus og redusert opparbeiding av utearealer og administrasjonsbygg med laboratorier sto ferdig først i 1954-56. På 1960-tallet ble pleierhyblene over pasientavdelingen bygget om til sengeposter, og en ny mannsavdeling sto ferdig i 1969, ny kvinneavdeling i 1977.

Dagens situasjon

Anlegget består av bl.a seks store sentralbygg med tre svært like grunntyper og er det siste større anlegget tegnet av Victor Nordan en av landets mest produktive sykehusarkitekter tidlig i 20. århundre. Bygningene ligger i delvis opparbeidet parkmessig landskap dominert av større frittliggende bygninger fra 1920-tallet oppført i pusset og malt mur med enkle ornamenter. Fasader i hovedsak opprinnelige fra oppføringstidspunkt. Store deler av bygningsmassen er ute av bruk og tildels sterkt forfallen. Bårehus med enkel nyklassisistisk fasade er intakt med svært godt bevarte interiører (kapell, obduksjonsrom). Hovedbygning og sidebygning i opprinnelig tun danner et lite, sammenhengende bygningsmiljø, p.t. barnehage.

Omlegging av spesialisthelsetjenesten for psykisk helsevern har medført store endringer for Lier sykehus. Fire av de seks opprinnelige pasientbyggene er idag traflettet og preget av forfall, hovedkjøkken og andre økonomibygger er i stor grad ute av ordinær bruk. Bygg i fortsatt bruk er Bygg C 1926, delvis oppusset 1993 og 2000, Bygg D Administrasjon, Bygg G 1926 ble ombygget og påbygget 1970, bygg H 1967 delvis oppusset 2000.

Eiendomshistorikk

Verneverdige bygg

Byggnr: 9900673
GAB nr: 160855630
Navn: Bygg C
Oppført: 1926

Byggnr: 9903012
GAB nr: 140429422
Navn: Foss gård, uthus
Oppført: 1835 - 1896

Byggnr: 9903013
GAB nr: 160913371
Navn: Kapell
Oppført: 1926

Byggnr: 9900682
GAB nr: 140429414
Navn: Foss gård
barnehage
Oppført: 1808

Økonomibygget og vaskeri fra vest. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Bygg C ligger sentralt i parkområdet Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 9900673 Bygg C

Kompleks 9900054 Psykiatrisk avdeling

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat: HS Sykehuset Buskerud HF
GAB nr: 160855630
Gnr/bnr: 95/131
Oppført: - 1926
Byggherre: Buskerud og Vestfold fylker
Arkitekt: Victor Nordan
Opprinnelig funksjon: Helse/pleie
Nåværende funksjon: Helse/pleie
Bygningsart: Sykehus
Regulering: Regulert: null
Vernestatus:

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Bygning i tre etasjer, pusset malt, rektangulær planform orientert øst-vest, sidefløyer nord-sør med spisse gavler med ovalt vindu. Midtfløy mot nord med valmtak. Etasjebesims mellom 2. og 3. etasje, pussimitert hjørnekvader i 3. etasje. Veranda over sokkeletasje mot sør. Midtrisalitt 1. og 2. etg. mot sør. Sprossdelte krysspostvinduer, store flatbuede vinduer i sørøst. Imitert sluttstein i dekkbue. Nyklassisistisk formspråk med typiske innslag av jugend i detaljer.

Sammendrag bygningshistorie

Bygget for sengeavdelinger, røntgen og bibliotek. Det ikke utført nevneverdige bygningsmessige endringer i bygget utover utvendig vedlikehold og innvendig maling og annen rombruk.

Bygningshistorikk

År	Beskrivelse
1926	Bygget ferdigstilt som mannsavdeling.

Vern

Formål: Formålet er å bevare Bygg C som eksempel på bygg for sengeposter, røntgen m.v. på psykiatrisk sykehus fra perioden. Vernet skal sikre sykehusets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes.

Begrunnelse: Lier sykehus er det siste psykiatriske fylkesykehuset som ble etablert og har spilt en viktig rolle innen psykiatrien på sentrale deler av Østlandet. Anlegget består av bl.a seks store sentralbygg med tre svært like grunntyper. Bygg C er et godt bevart og representativt eksempel på pasientavdelingene.

Omfang: Vernet omfatter bygningens eksteriør.

Vernekategori: Verneklasse 2, bevaring

Bygg C fra sørøst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Bygg C fra nordvest. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Lier Bygg C, 1. etasje

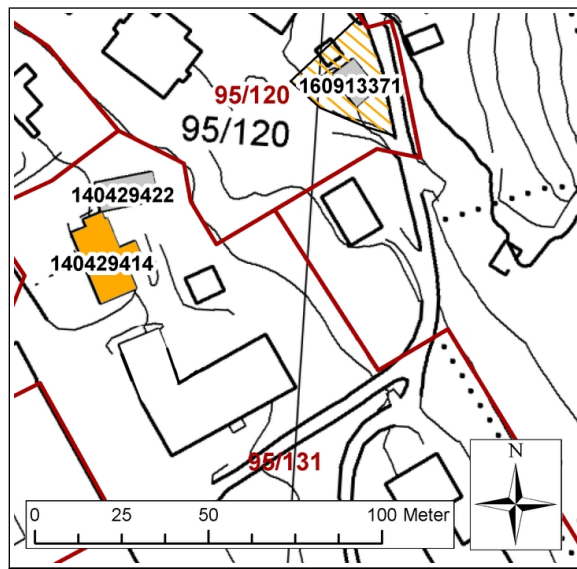
Plantegning 1. etasje.

BYGNING 9900682 Foss gård barnehage

Kompleks 9900054 Psykiatrisk avdeling

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat: HS Sykehuset Buskerud HF
GAB nr: 140429414
Gnr/bnr: 95/131
Oppført: - 1808
Byggherre: Sørenskriver Jørgen Tannberg/Tandberg
Arkitekt: Ukjent
Opprinnelig funksjon: Landbruk
Nåværende funksjon: Helse/pleie
Bygningsart: Bolig
Regulering: Ikke registrert: null
Vernestatus:

Sammendrag bygningsbeskrivelse

To etasjes våningshus, høyt saltak, torams sprossedelte vinduer, tofløyeteutgangsdør til murt veranda i midtakse hagefasade. To enrams sprossedelte vinduer i hver gavl, skjul med pulttak bygget til på gavlvegg i vest.

Bygningshistorikk

1921	1926	Gården kjøpt av Bukserud og Vestfold fylker, våningshuset kombinert forvalter- og anleggslederbolig under anleggstiden.
	1808	Bygget som våningshus på Foss gård.
	1926	Ny bruk som admin.-kontorer og legebolig.
	1941	Brann i 2. etg. bygget restaurert utvendig til antatt opprinnelig utseende, innvendig bygget om til 4 leiligheter. Tatt i bruk til barnehage etter 1976.

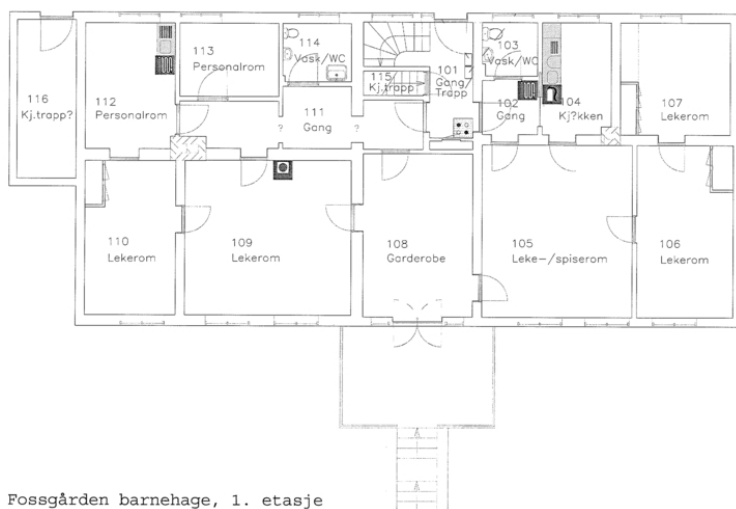
Vern

Formål: Formålet er å bevare våningshus/barnehage som eksempel på eldre gårdsbebyggelse gjenbrukt til sykehusformål på slutten av den store utbyggingstiden for psykiatriske sykehus i Norge. Vernet skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes.

Begrunnelse: Bygningen er eksempel på større våningshus tilpasset ny bruk på psykiatrisk sykehus. Materialbruk, dimensjoner og alder tilfører området viktige historiefortellende elementer og miljømessige kvaliteter.

Omfang: Vernet omfatter bygningens eksteriør.

Vernekategori: Verneklasse 2, bevaring

Fossgården barnehage, 1. etasje

Plante tegning 1. etasje.

Barnehage fra sørøst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 9900682 Foss gård barnehage

Kompleks 9900054 Psykiatrisk avdeling

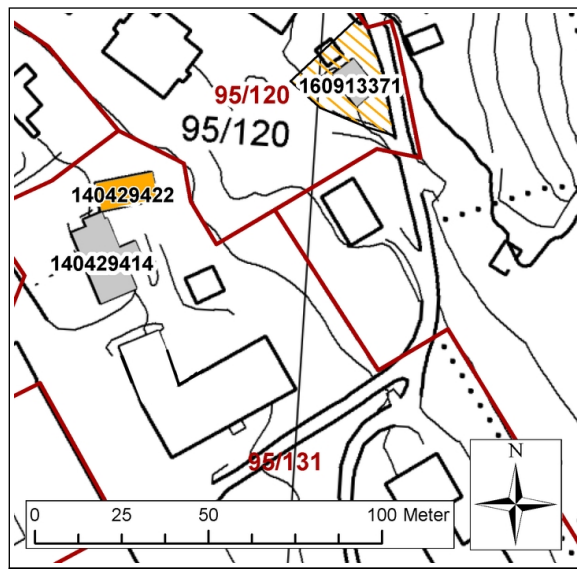
Barnehage i våningshuset, mot s.v. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 9903012 Foss gård, uthus

Kompleks 9900054 Psykiatrisk avdeling

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sykehuset Buskerud HF
GAB nr:	140429422
Gnr/bnr:	95/131
Oppført:	1835 - 1896
Byggherre:	Ole Olsen Moen, Gro Moen, evt. Ole Olsen Foss
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Landbruk
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Panelt rektangulær bygning med lengdeakse i fallende terreng mot sørvest, tofløyet kjøreport mot gårdstun, gangdør torams sprossedelt vinduer, ett mot tun, to mot sørvest.

Sammendrag bygningshistorie

Reist som sidebygg mot nordvest i tunet.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare sidebygget som viktig eksempel på eldre gårdsbebyggelse gjenbrukt til sykehusformål på slutten av den store utbyggingstiden for psykiatriske sykehus i Norge. Vernet skal sikre bygningens opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes.
Begrunnelse:	Bygningen har verdi som del av gårdstun tilpasset ny bruk på psykiatrisk sykehus. Materialbruk, dimensjonering og alder tilfører viktig historiefortellende elementer og miljømessige kvaliteter.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 2, bevaring

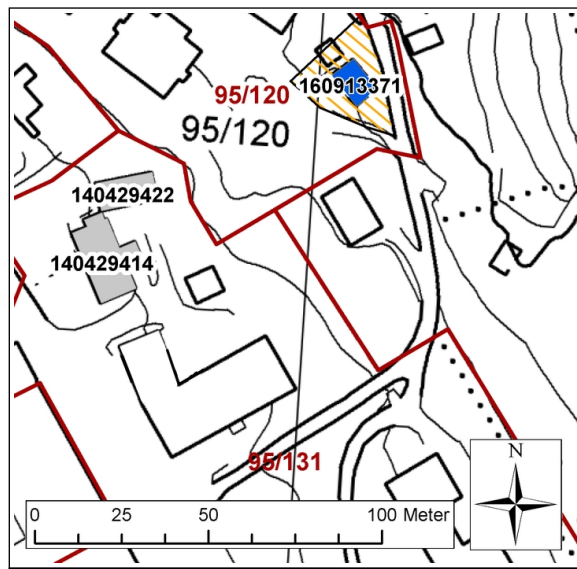
Drengestua uthuset fra s.ø. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 9903013 Kapell

Kompleks 9900054 Psykiatrisk avdeling

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	HS Sykehuset Buskerud HF
GAB nr:	160913371
Gnr/bnr:	95/120
Oppført:	- 1926
Byggherre:	Buskerud og Vestfold fylker
Arkitekt:	Sannsynligvis Victor Nordan
Opprinnelig funksjon:	Helse/pleie
Nåværende funksjon:	Helse/pleie
Bygningsart:	Kapell
Regulering:	Regulert: null
Vernestatus:	

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Lav entasjes pusset murbygging med valmtak, trolig oppført i huggen sten. Kvaderimitasjon på hjørner, markert sokkel og teglmurt gesims, tofløyet dør aksialt på kortside mot sørøst. Hovedfasade mot sørvest, et stort liggende rektangulært vindu aksialt plassert, flankert av to mindre. Lite stående vindu mot nordvest. Bakside mot nordøst helt lukket. Ventilasjonspipe over inngang. Planløsningen er tredelt med ett stort obduksjonsrom på midten, et ytre kapellrom ved inngangen og to mindre rom innenfor obduksjonsrommet.

Sammendrag bygningshistorie

Bygget som kombinert bårehus og patologisk labortorium/obduksjonslokale, trolig ferdigstilt samtidig med resten av sykehuset. Bygningsdokumentasjon har ikke latt seg framskaffe i helseforetaket eller kommunen. Det er heller ikke opplyst når bygget gikk ut av bruk.

Vern

Formål:	Formålet er å bevare kapellet som arkitektur- og helsehistorisk viktig og sjeldent eksempel på kapell og obduksjonslokaler på sykehusbygg fra 1920-tallet. Vernet skal sikre byggets opprinnelige arkitektur. Både hovedstrukturen i det arkitektoniske uttrykket og detaljeringen så som fasadeløsning, opprinnelige vinduer, dører, materialbruk og overflater skal opprettholdes. Formålet med vern av interiørene er å opprettholde opprinnelig rominndeling med bygningsdeler, overflater og materialbruk, belysning, armaturer og detaljer, samt opprinnelig inventar.
Begrunnelse:	Bygningen er et sjeldent eksempel på godt bevart kapell og obduksjonsbygg fra perioden. Kapellet og obduksjonsrom hadde en særlig betydning ved at mange pasienter levde store deler av sitt liv på sykehuset. Vanligvis ble de døde obduert på sykehuset og labortoriumet spilte trolig en viktig rolle i den medisinske forskningen som ble utført her. Bygningen er autentisk i forhold til oppførelsestiden og har bevart interiøret og store deler av inventaret. Samlet sett rommer bygningen sterke symbolske og eksistensielle aspekter og representerer vesentlig pedagogisk og historiefortellende verdi. Bygningen med interiør og inventar har stor sosial- og helsehistorisk kildeverdi. Den svært nøkterne nyklassisistiske utformingen vitner om materialbehandling og utførelse tilpasset trange økonomiske rammer.
Omfang:	Vernet omfatter bygningens eksteriør og interiør med inventar i sin helhet.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Interiør

Interiørnr:

Interiørnavn:

Obduksjonsrom

/laboratorium

Beskrivelse: Pussete hvitmalt vegger, brystning med hvite glasserte fliser, flislagt gulv med sluk midt på, hvitmalt himling, aksialt plassert tredelt vindu mot sørøst, nedre del matt glass. Dør til lager og dør til teknisk rom, dør til bårerom/kapell. Obduksjonsbord midt på gulv, enkel stållamme, sammenleggbart, trebukk for hode støtte, avsløpsrør til sluk. To pendler med lysrørsarmaturer. Vegg mot bårerom: håndvask, vask, med eldre armaturer, eldre varmtvannsbereder, røropplegg for obduksjonsbord. Vegg mot lager/tekniskerom: Fast benkinnredning med fyllingsdører, instrumentskap i glass. Løst inventar: bøttestativ på hjul med stålbøtte, plastbdunk med lokk, trillebord i stål, sammenleggbart stativ, plastforkle, tre nettingbårer.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Teknisk rom

Beskrivelse: Malte, pussete vegger, grønnmalt gulv, vindu mot sørøst, benk /hylle.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Lager

Beskrivelse: Pussete, malte vegger, grønnmalt gulv, malt himling, vinsmalt stpende vindu mot sørvest, skap/hyller.

Interiørnr:

Interiørnavn:

Bårerom/kapell

Beskrivelse: Gulv pusset grønnmalt pussete hvitmalt vegger. Bredt innrammet vindu aksialt på sørvestvegg. Dør mot obduksjonsrom/laboratorium på ene langvegg, utgang på den andre. Innredning: Katafalk midt på gulv, høyt lite bord, hvitmalt under vindu (alterbord?), vindu flankert av lampetter, kulependel fra tak. Tre hvitmalt armstoler kortvegg, trolig opprinnelige, høyst sannsynlig tegnet av V. Nordan.

Obduksjonsrommet innenfor bålerommet. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Sett mot vest og teknisk rom. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Vinduene er sikret med lemmer. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Bålerom mot sør. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Inngang ligger mot s.ø. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

Katafalk og stoler. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.

BYGNING 9903013 Kapell

Kompleks 9900054 Psykiatrisk avdeling

Inngangen ligger mot øst. Foto: Leif Anker, Forsvarsbygg.